Christ Church MS 92

58r

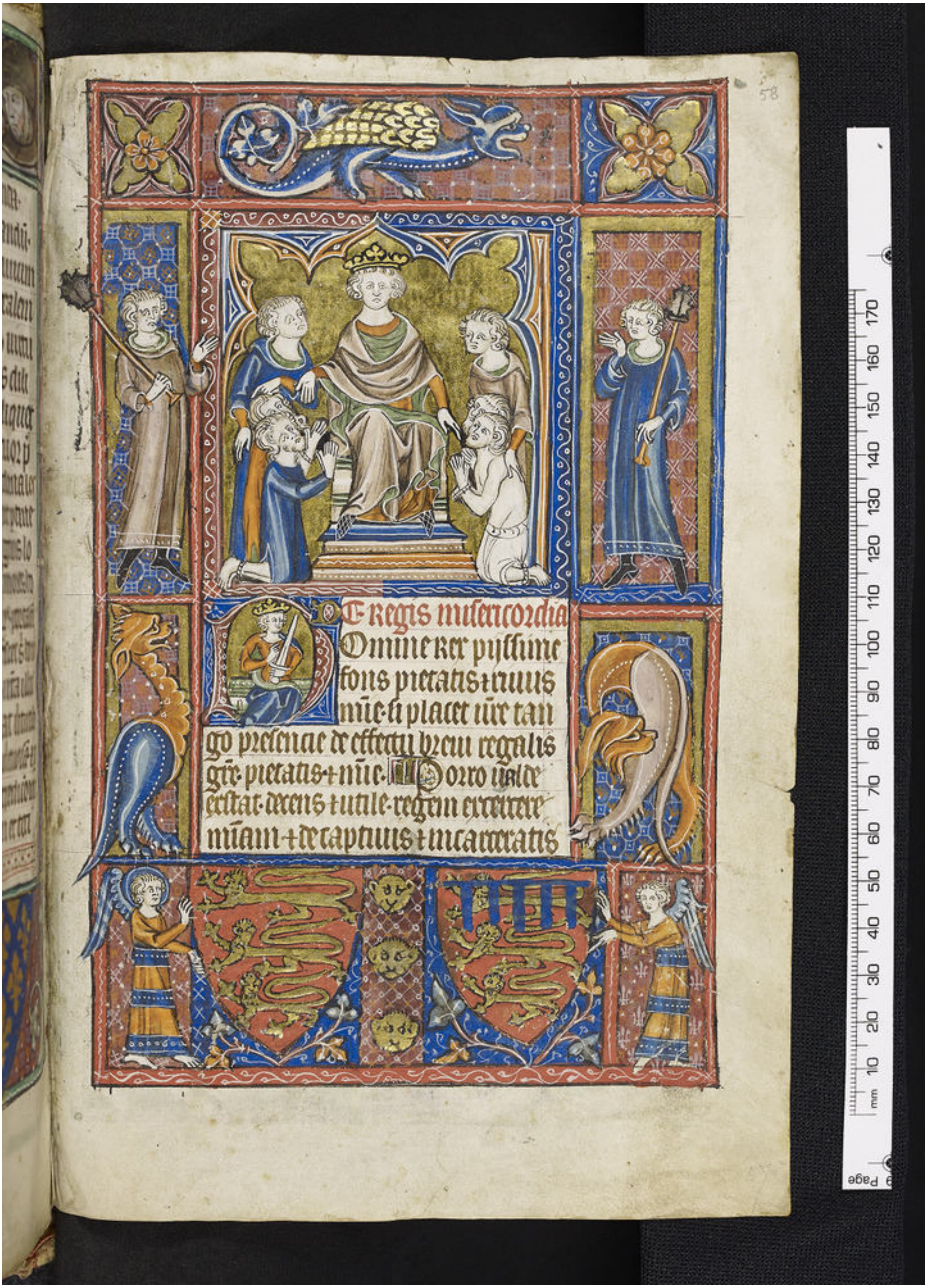

Christ Church MS 92

58v

ualere pietatem. Nam abusio dñi
magna quando rex est sine misericordia. Et ipse uinc
sit inimicis suis ut pro delictis delinquentes
puniat et iuri commutata penis affligat et
ille uidetur nature lenis quia propter mal Certa
mente quam pius est captiuus et incarceratus indul
gentie et iniurias committere. Ideo uerum erigit pietas
quia rex ex sua misericordia committat offensam et suis
seruitutis precipue minoribus ueniam largiri de p
catibus licet aliquando fuerit de produccione seu au
pis grauioribus conuicti sint posterius indulgen
ciam. Iter ei accedo misericordia ostendit se regalem
in suis seruitoribus cum de uita morte et
membris eorum habet potestatem. Et rex etiam
suis precio seruitutis et passione pietatis sui
mi catoris sequitur uoluntatem. Nam alti
us dicta est passus qui est nimis uindictam
uit. Et misericors quia alteri miseretur misericordia con
sequitur. Ideo misericordia regis est perfeccio legis et boni
tas regiminis. Nam misericordia erit uigil regni

Christ Church MS 92

59r

hi potistate uniusr conuicta · p q tot orb cantu ·
Gen humanum saluat · iudicia declarat + ira
mitigat · De ea iniuria minuit + gloria ad
ipsum · Quia ut ea quo uoluntas regia prestita
conne regulata p lege seruat · quicquid gloriose
cruiscit legibus declarat · Adeo quod cuntis regis ple
na affluit + eu nimia deuote percipit · In ingenue
declarat regale senti pietate + regia hec nimia ·
Probitas apud uos rege et regnum · illustre
gloriosum + misericordia · Hec bus ea diuina adq
uirit gratiam + amore cordium omnium subditorum ·
Sic + uos dne ex pietate · inspecta delicti quanti
tate + condicione p se uolentes gratiam prestare
uestris tamquam uestram regalem gratiam + pietatis
nimia · cum omni mensura + stricitate gloriose actibus ne ·
Nec tunc os minium uiro liberi obliuiet prop
ter + uiro se uidet regali domino + hominibus dei
placentiam + inungi dilectionem + tanto magis
uiris strenuis actibus · manum fortiorem q minor
ds concedat quod omnibus suam largitur misericordiam ·

Christ Church MS 92

59v

Christ Church MS 92

60r

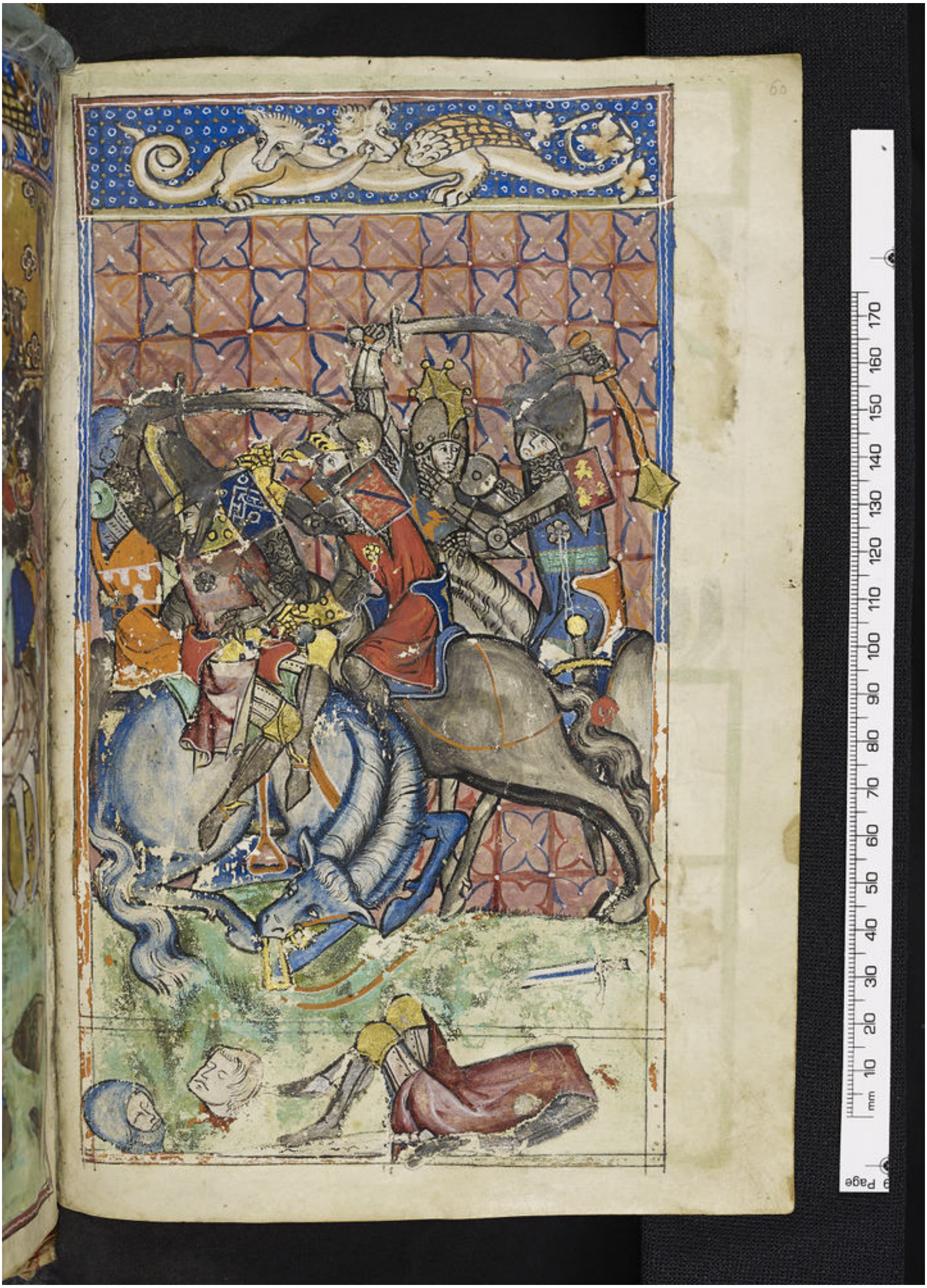

Christ Church MS 92

60v

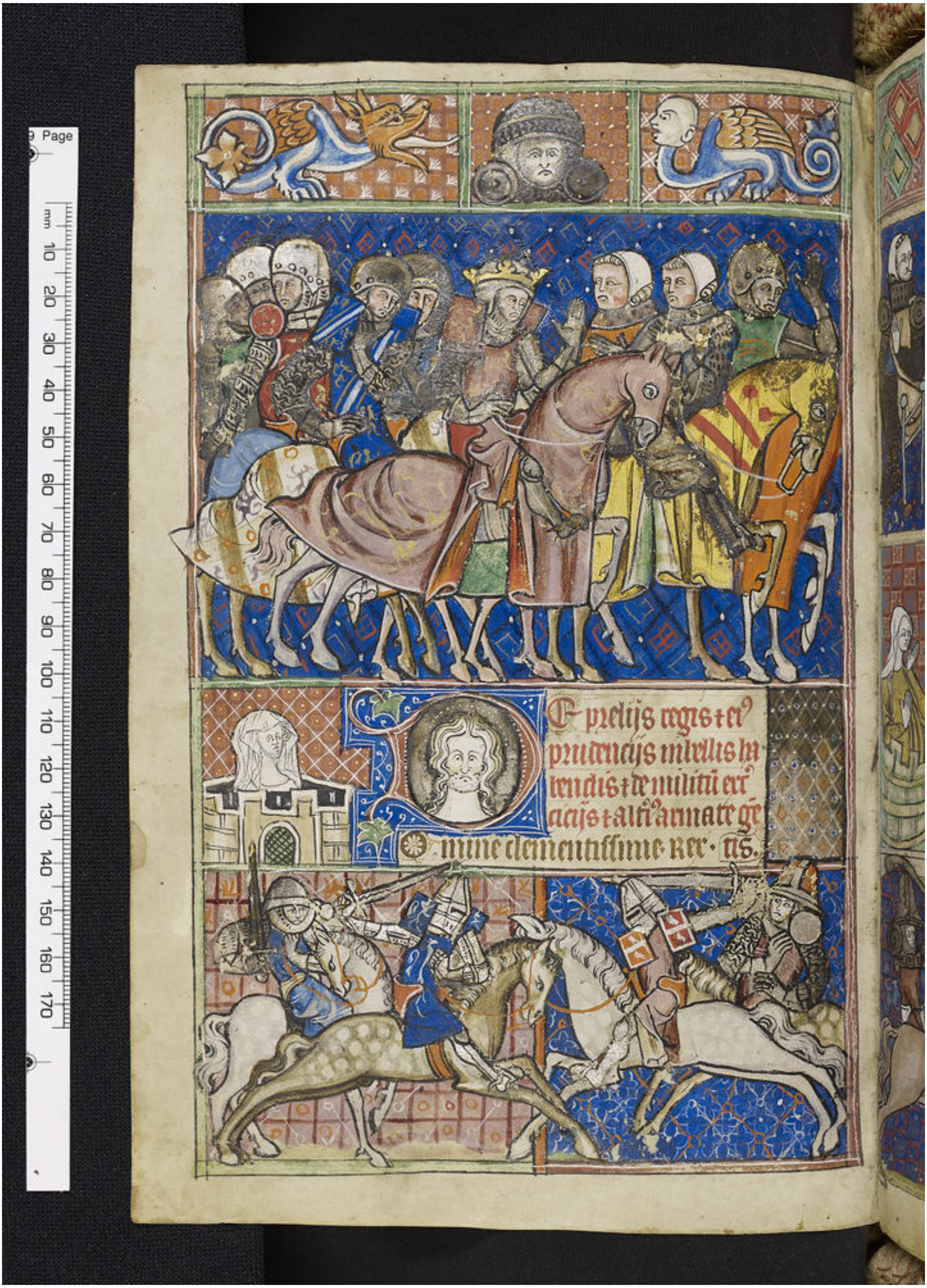

Christ Church MS 92

61r

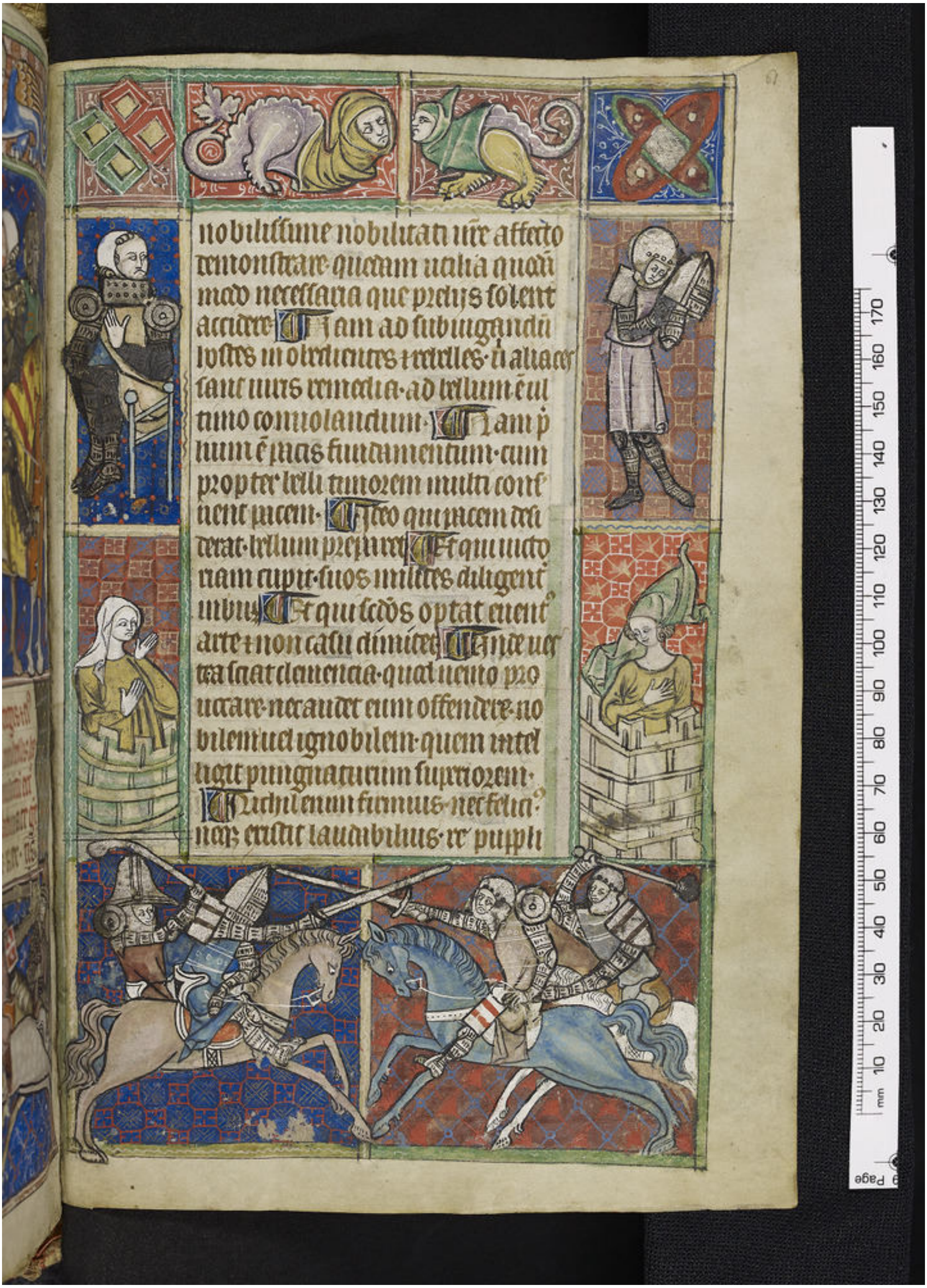

Christ Church MS 92

61v

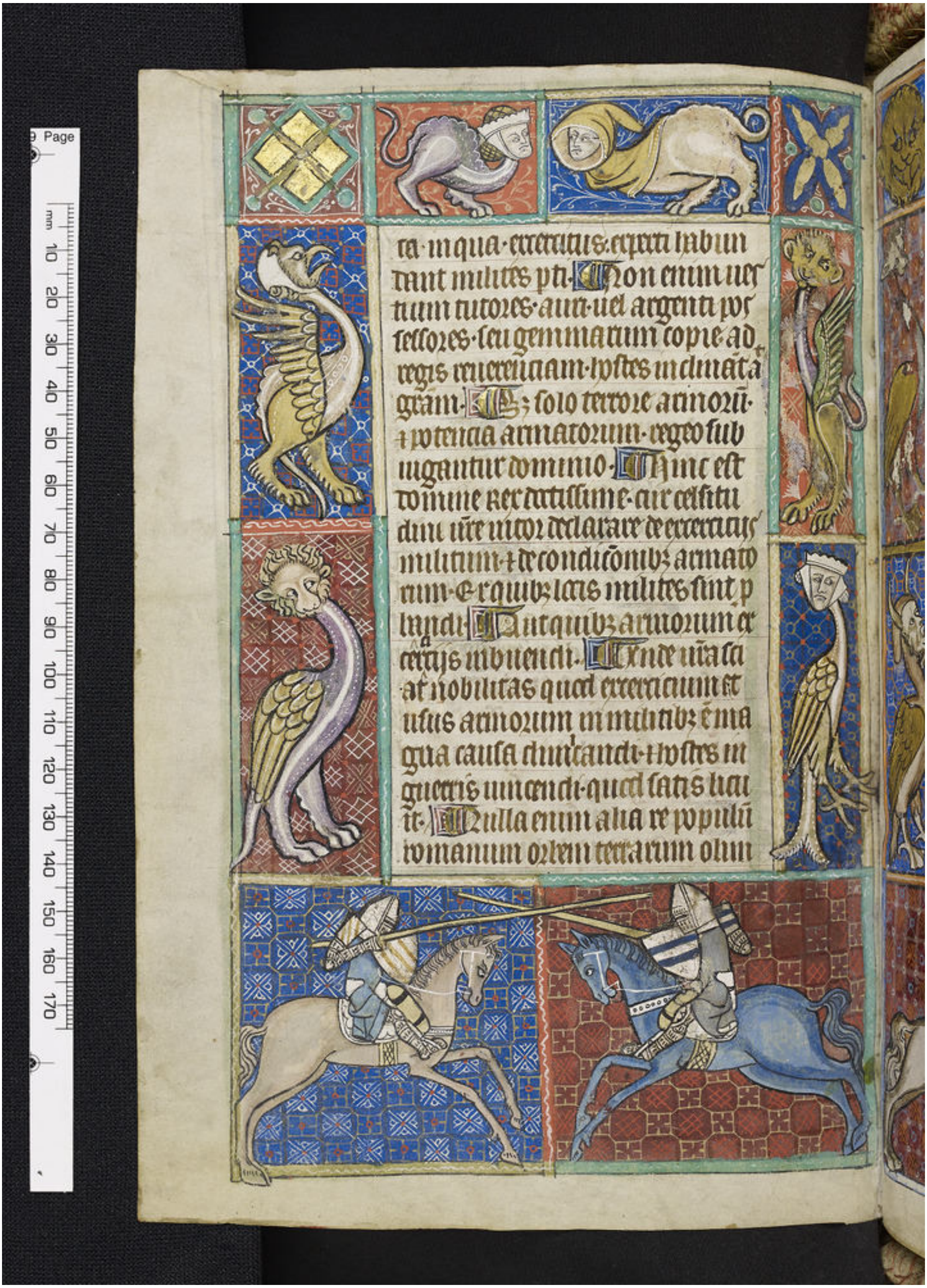
ca · in qua · exercitualis : experti labun
dant milites pt̄i · Non enim ues
tium tutores · auri · uel argenti pos
sessores · seu gemmarum copie ad
regis reuerenciam · hostes inclinatā
gram · Sed solo terrore armorū ·
& potencia armatorum · regeo sub
iugantur dominio · Hinc est
domine rex carissime · cur celsitu
dini ure̅ uictor declarare de exercitiis
militum · & de condicōnibz armato
rum · Et quibz lacis milites sint p
lingdi · Aut quibz armorum ex
ercitijs imbuendi · Vnde una ca
at nobilitas quod exercicium et
usus armorum in militibz ē ma
gna causa dimicandi · & hostes in
guerris uincendi · quod satis liqu
it · Nulla enim alia re populū
romanum orbem terrarum olim

Christ Church MS 92

62r

subiugasse uidetur. Nisi armo
rum exercitio. castrorum disciplina
& usu milicie. Quid enim ad u
sus galearum multitudinem ro
mana paucitas preualuisset.
Quid enim aduersus germanorum
proceritatem. Romanorum breui
tas resistere potuisset. Certe per u
sum armorum. militum bellandi
sciencia. & inimicos superandi constan
cia. Usus enim milicie firmitatem i
dimicandi nutrit audaciam. Et
quia nemo facere metuit quod se
bene didicisse non confidit. Ceter
perti sagaces; ceteris operantur quam
artifices. Hinc est quod in tractacione
bellorum. ad uictoriam. promtior
& ualidior est paucitas hominum ex
ercitata. quam rudis & indocta mul
titudo que semper ad necem est exposita.

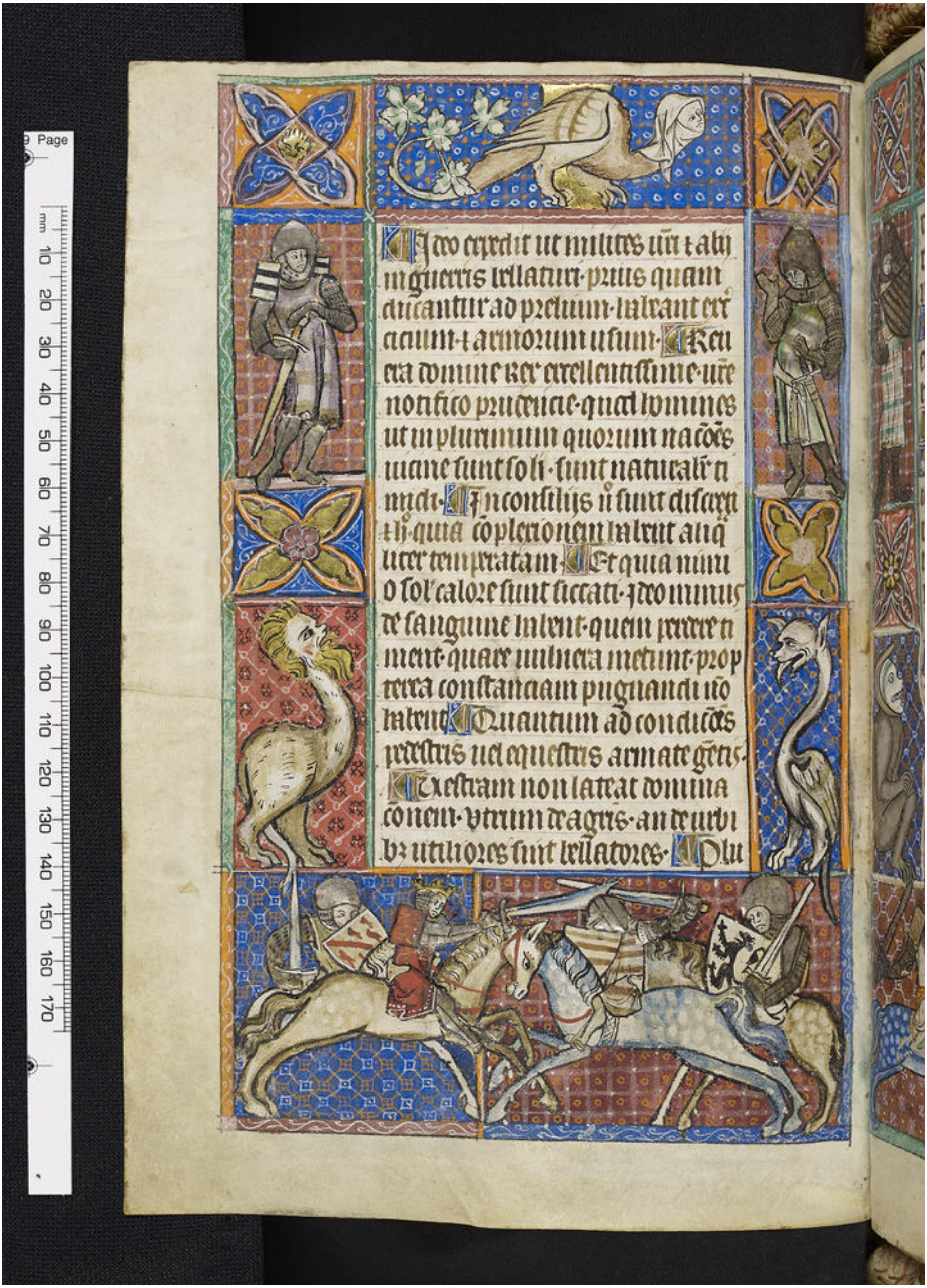

Ideo expedit ut milites uestri et alii
in guerris bellaturi prius quam
ducantur ad prelium habeant exer
cicium et armorum usum. Recu
eta domine rex excellentissime uestre
notifico prudencie quod homines
ut in plurimum quorum naciones
iuxta sunt soli sunt naturaliter ti
midi. In consiliis non sunt discreti
et hoc quia complexionem habent ali
quiter temperatam. Et quia nimi
o solis calore sunt siccati ideo minus
de sanguine habent quem perdere ti
ment quare uulnera metuunt prop
terea constanciam pugnandi non
habent. Quantum ad condiciones
pedestris uel equestris armate gentis.
Questiam non lateat domina
cionem utrum de agris an de urbi
bus utiliores sunt bellatores. Plu

63r

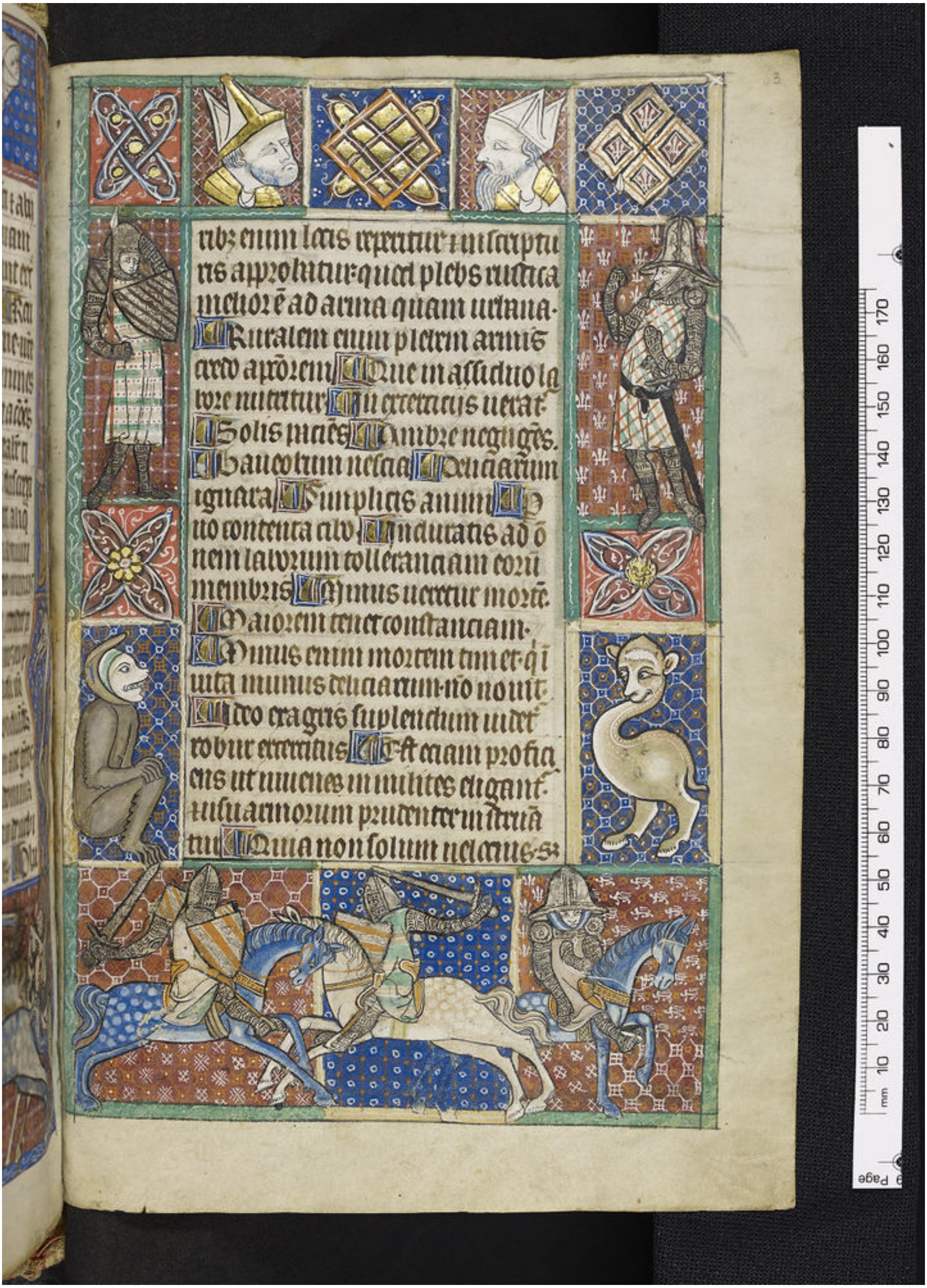
nibus enim locis reperitur et in scriptu
ris approbatur quod plebs rustica
meliorem ad arma quam urbana.
Ruralem enim plebem armis
credo aptiorem. Que in assiduo la
bore nutritur. Qui exercitiis uerat.
Solis paciens. Umbre negligens.
Balneorum nescia. Deliciarum
ignara. Simplicis animi. Par
uo contenta cibo. Induratis ad o
mnem laborum tollerantiam corpo
membris. Minus uertitur mortem.
Maiorem tenet constanciam.
Minus enim mortem timet qui
uita minus deliciarum nouit.
Ideo ex agris supplendum uidetur
robur exercitus. Est etiam profici
ens ut iuuenes in milites eligant.
usu armorum prudenter instruan
tur. Quia non solum uelocius
mm

etiam perfectius imbuuntur· que·
a· pueris addiscantur· Melius ē
autem quod iuuenis exercitatus
plangat etatem pugnandi· nō
dum aduenisse· quam senex factus
doleat preterisse· Iuuenis uero u
sus + exercicium strenuum efficit
bellatorem· Propterea signatis
militibz per cotidiana armorum ex
ercicia ē eis doctrina demonstranda·
Continuus ꝯusus ē necessari
illius rei in tempore pacis que in cō
fusione prelij debet seruari· Nam
qui ante longum tempus aut om
nino nūquam homines uulnerari
nec cadi uiderunt· Cum talia pri
mo aspexerint pertimescunt + pauore
confusi sunt· Et plus de fuga quam
de conflictu cogitare incipiunt· Et
facilius ē ad uirtutem audacie no

Christ Church MS 92

64r

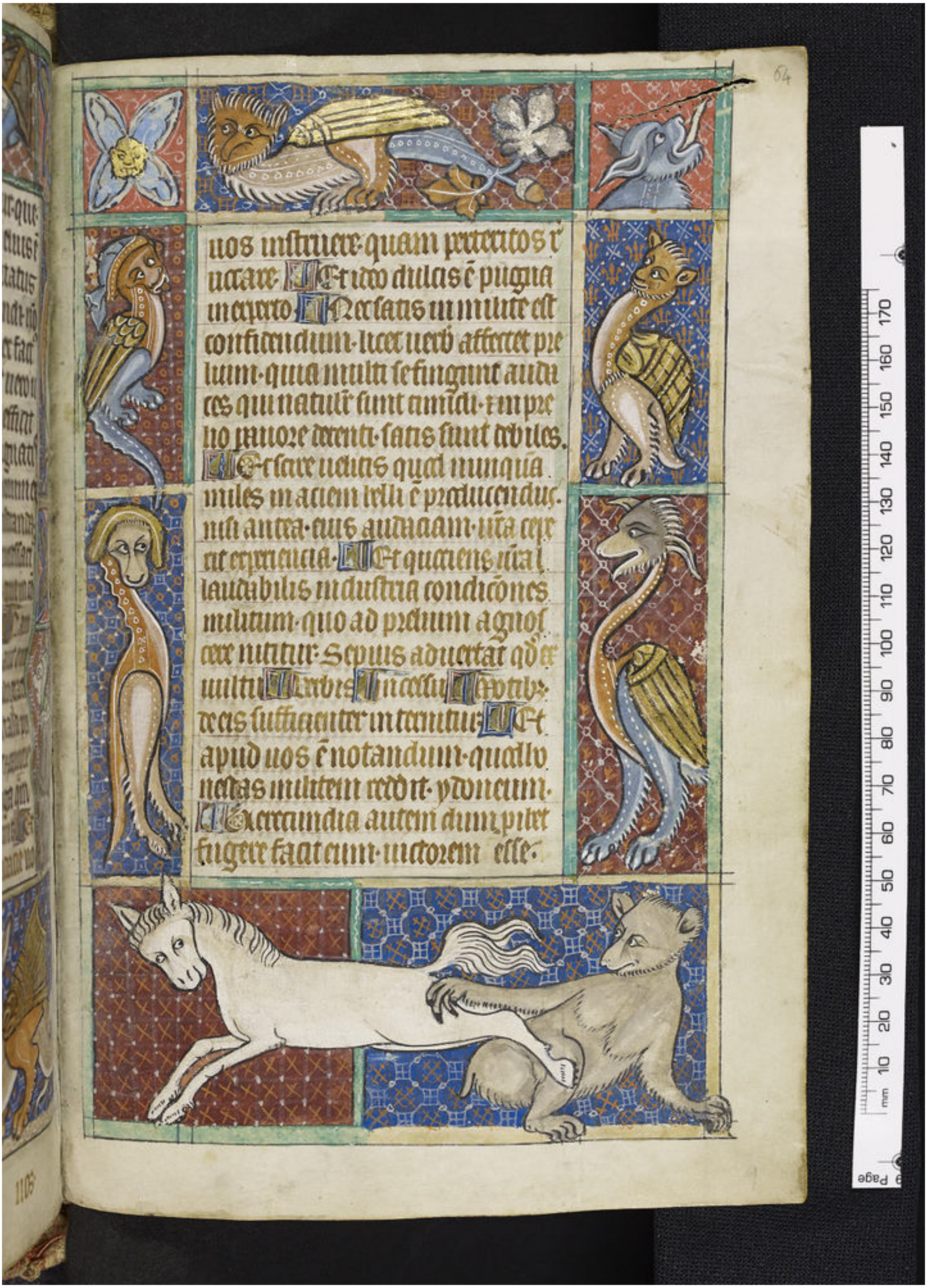

nos instruere · quam peritos r'
uocare. Et ideo dulcis ē pugna
inexperto. Necessitas in milite est
considerandum · licet uerō afferret pre
lium · quia multi se fingunt auda
ces qui natur' sunt timidi · et in pre
lio maiore ternti · satis sunt debiles.
Necessare uidetur quod numquam
miles in aciem belli ē producendus.
nisi antea · eius audaciam · uera cepe
rit experiencia · Et quotiens uital
laudabilis industria condicōnes
militum · quo ad prelium agnos
cere nititur · Septimus aduertat qd' et
multitudinibus in casu motib'
tercis sufficienter intenditur. Et
apud nos ē notandum · quod uelo
citas militem reddit · ydoneum.
Uerecundia autem dum p'iret
fugere facit eum · uictorem esse.

In omni namque conflictu laus i
ncitacio· amplius quam virtus
solent iuvare· in bello. Et plus p
dest virtus bellatorum· quam mul
titudo eorum. Nam paucos i
uros fortes natura procreat. Et
bona institucione in prelio ordinato
plures eosdem reddit. Et incepe
dicionibus spes victorie· ac promissum
premium· milites facit meliores.
Hac industria exercitus per labo
rem proficit et ocio consenescit. Quo
circa noveris quod laudabiliores
et plus vos amantes· sunt capi
tanei iudices et ductores· quorum
labor et usus verum exercitum ad
marciam instituit· quam illi quo
rum milites ad obedienciam for
mido suppliciorum compellentur. Ve
rumptamen quando ad prelium

Christ Church MS 92

65r

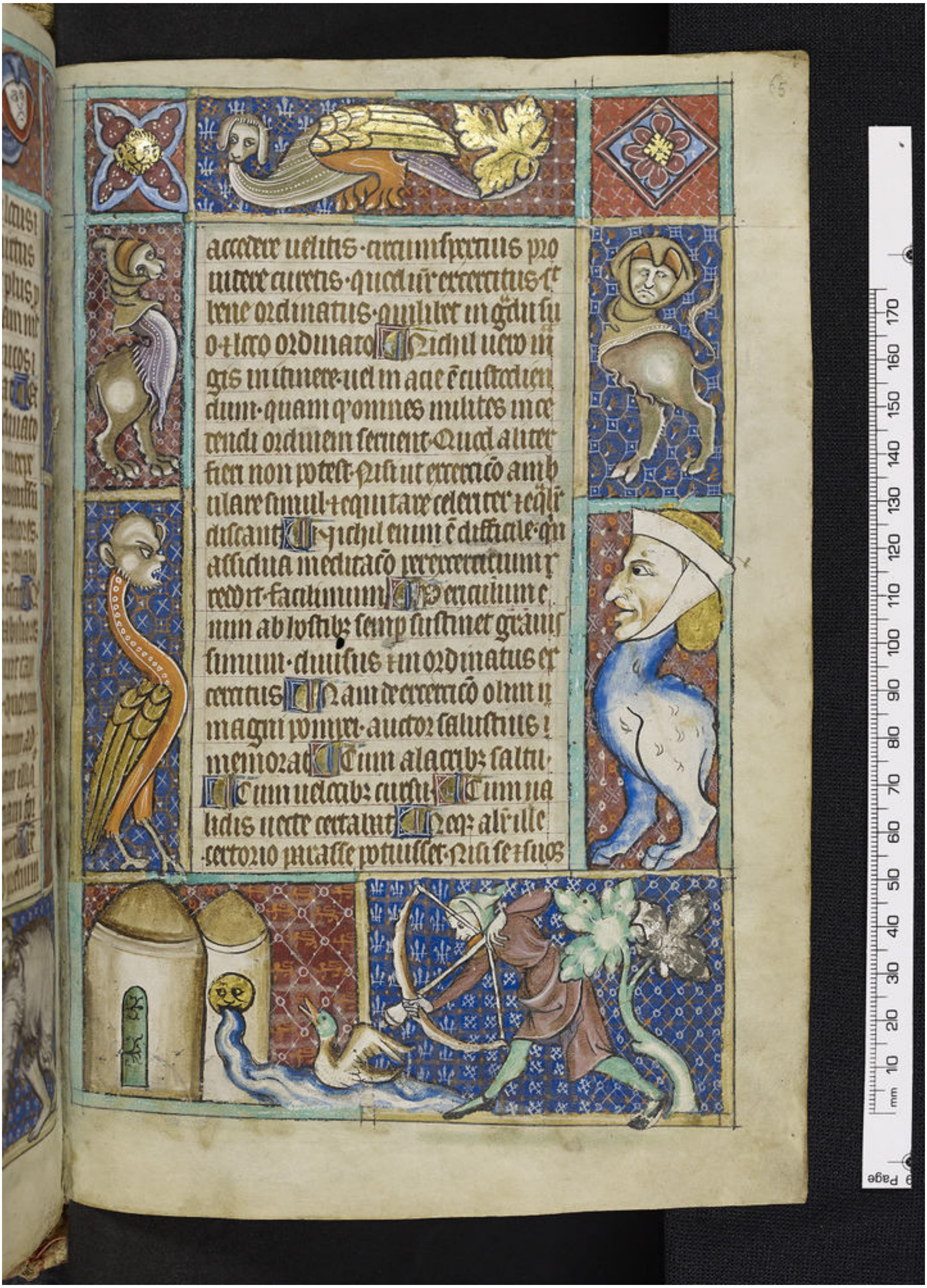

accedere velitis · circumspectius pro
videre curetis · quod vester exercitus sit
bene ordinatus · quilibet in gradu su
o et loco ordinato ¶ Nichil vero in
gis invenire · vel in acie est custodien
dum · quam quod omnes milites in ce
dendi ordinem servent · Quod aliter
fieri non potest · nisi ut exercicio amb
ulare simul et equitare celeriter et equi
discant ¶ Nichil enim est difficile · quod
assidua meditacio prius difficilimum r
reddit · facillimum ¶ Periculum e
nim ab hostibus semper sustinet gravis
simum · divisus et inordinatus ex
ercitus ¶ Nam de exercitacione olim n
magni Pompeii · auctor Salustius i
memorat ¶ Cum alacribus saltu ·
¶ Cum velocibus cursu · ¶ Cum va
lidis vecte certabat ¶ Neque aliter ille
Sertorio parasse potuisset · Nisi se et suos

Christ Church MS 92

65v

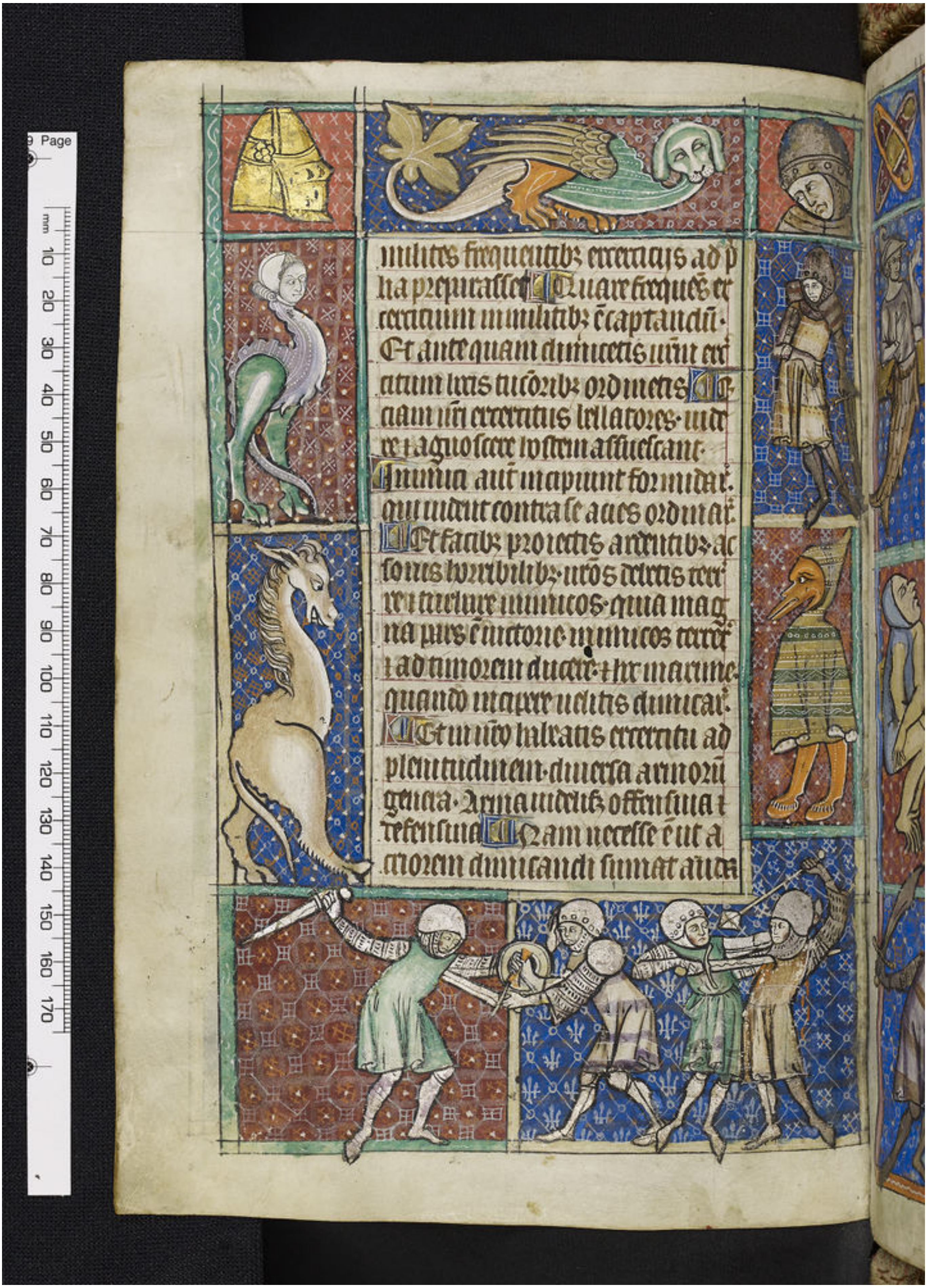
militis frequentibus exerciciis ad p
lia preparasset. Quare frequens ex
ercitium in militibus est captandum.
Et antequam dimicetis unum ex
ercitum vestris tironibus ordinetis. Ut
tam uestri exercitus bellatores uide
re et agnoscere hostem assuescant.
Tirunculi autem incipiunt formidare
qui uiderint contra se acies ordinari.
Et factis proiectis ardentibus ac
sonis horribilibus uestros delectis terre
re et terreatur inimicos. Quia mag
na pars est uictorie inimicos terrere
et ad timorem ducere et hec maxime
quando incipere uelitis dimicare.
Et tum uestro halratis exercitu ad
plenitudinem diuersa armorum
genera. Arma uidelicet offensiua et
defensiua. Nam necesse est ut a
morem dimicandi sumat autem

Christ Church MS 92

66r

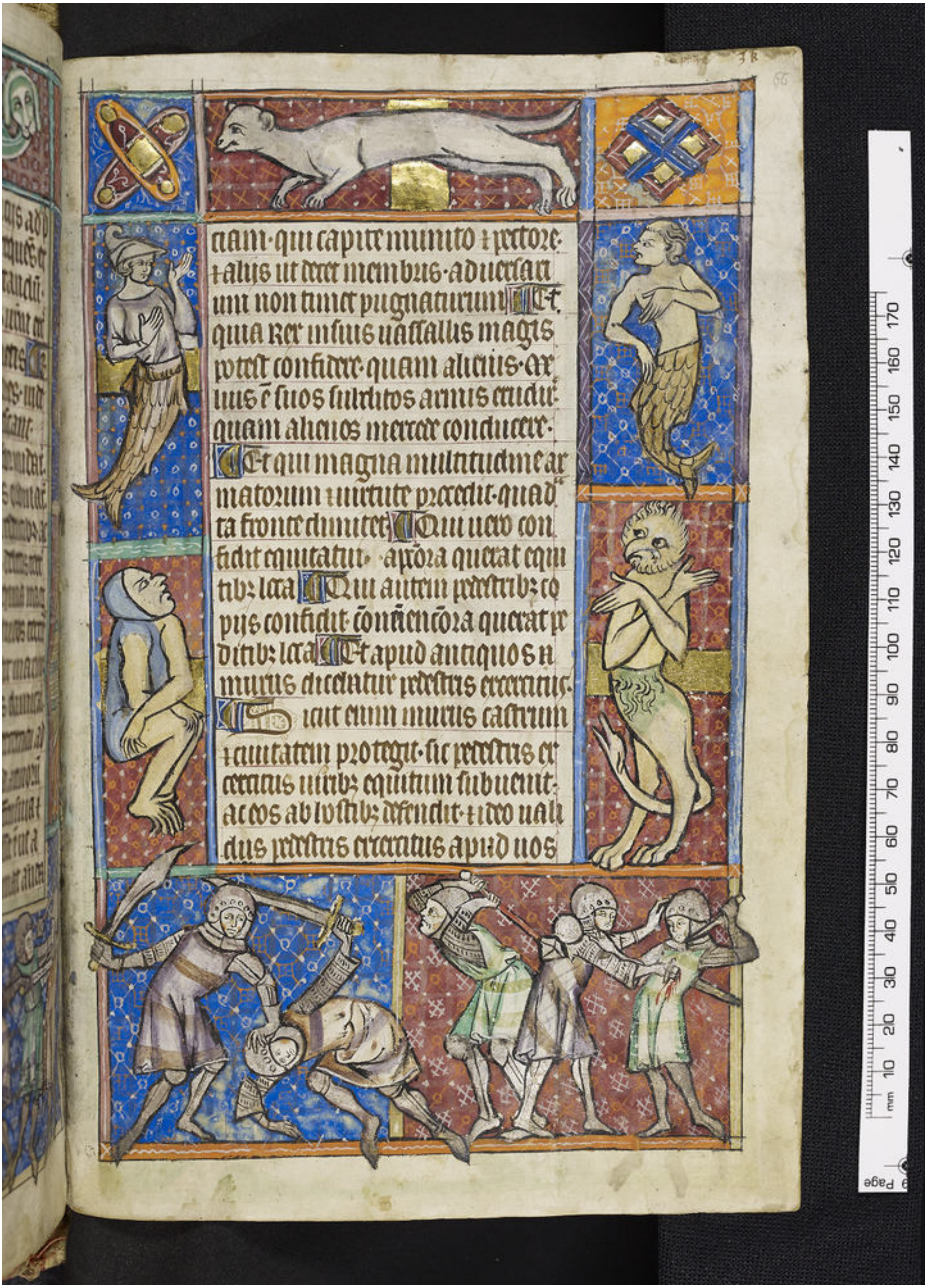
nam· qui capite munito & pectore·
& aliis ut decet membris· adversari
um non timet pugnaturum ¶ Et·
quia Rex in suis vassallis magis
potest confidere· quam alicuius ex
terius ē suos subditos armis erudir·
quam alienos mercede conducere·
¶ Et qui magna multitudine ar
matorum & virtute precedit· quad
ta fronte dimicet ¶ Qui vero con
fidit equitatum· a priora querat equi
tibus loca ¶ Qui autem pedestribus co
piis confidit· convenientiora querat pe
ditibus loca ¶ Et apud antiquos n
murus dicebatur pedestris exercitus·
¶ Sicut enim murus castrum
& civitatem protegit· sic pedestris ex
ercitus viribus equitum subvenit·
ac eos ab hostibus defendit· & ideo vali
dus pedestris exercitus apud nos

Christ Church MS 92

66v

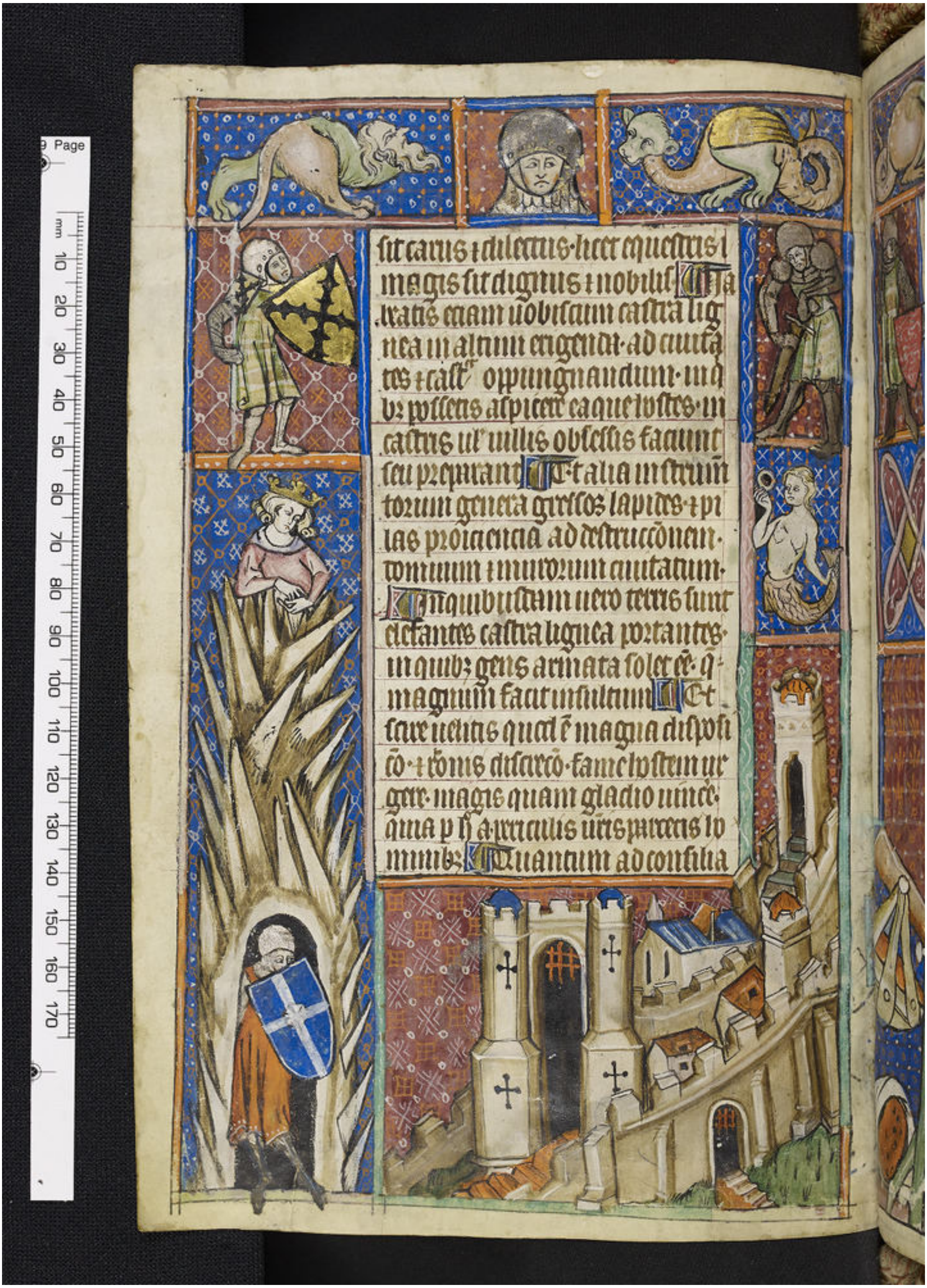

sit carus ⁊ dilectus· licet equestris l
magis sit dignus ⁊ nobilis ¶ Ha
beatis etiam nobiscum castra lig
nea in altum erigenda· ad ciuita
tes ⁊ castra oppungnandum· in q
bus possetis aspicere eaque hostes· in
castris uel uillis obsessis faciunt
seu preparant ¶ Et alia instrumen
torum genera griscos lapides ⁊ pi
las proiciencia ad destruccionem·
domorum ⁊ murorum ciuitatum·
¶ In quibusdam uero terris sunt
elefantes castra lignea portantes·
in quibus gens armata solet esse· q
magnum facit insultum ¶ Et
scire uelitis qualis est magna disposi
cio ⁊ bonis discrecio· famem hostem ur
gere· magis quam gladio uince·
cum a per hec a· periculis uestris parcentes ho
minibus ¶ Quantum ad consilia

Christ Church MS 92

67r

in preliis latencia· sciat uestra illustris
excellencia· quod illa que aduersari
um latent meliora sunt consilia·
Et semper caueat· a consilii prodicio
ne· Et quamuis cognoueritis uel
trum consilium aduersariis fore pro
ditum quod absit· statim uestram con
ueniet mutare disposicionem· Et
eorum credatis consilium qui uos
amant et uestram prosperitatem affec
tant· quos exprionibus agnoscetis do
cumentis· Nam ubi est dolor tan
git digitus et ubi amor frequens
est oculus· Quid uero in uestris gue
ris fieri debeat· tractetis cum multis·
Quid autem facturi sitis· cum
paucissimis et fidelissimis· Excell
estimo id quod facere intenditis in
multis similibus casibus prius ani
mum deliberatum est disponendum·

Christ Church MS 92

67v

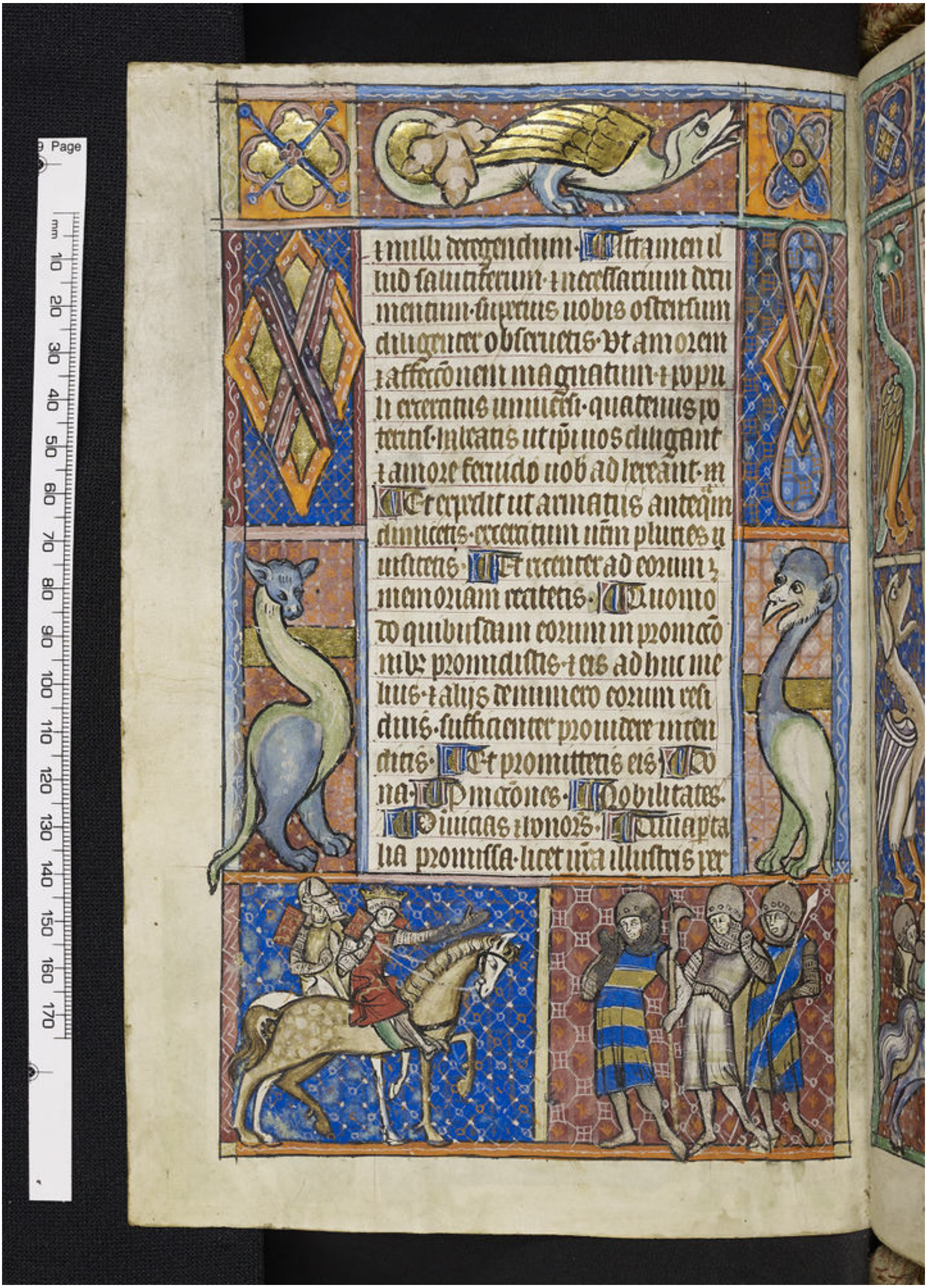
⁊ milli diligendum· Ueruntamen il
lud salutiferum· ⁊ necessarium docu
mentum· superius nobis ostensum
diligenter obseruetis· Ut amorem
⁊ affeccionem magnatum ⁊ popu
li excercitus uniuersi· quatenus po
tentis· liberalitatis ut ipsi uos diligant
⁊ amore feruido uobis adhereant· in
Que expedit ut armatis antequam
dimicentis· exercitum ut non plures ii
uisitetis· Et recenter ad eorum ʒ
memoriam reducatis· Quomodo
do quibusdam eorum in promocio
nibus promouistis ⁊ eis adhuc me
lius ⁊ aliis denuo eorum resi
duis· sufficienter prouidere inten
ditis· Et promittentis eis Do
na· Promociones· Nobilitates·
Diuicias ⁊ honores· Que apta
lia promissa· licet uestra illustris per

Christ Church MS 92

68r

sona non sit in futuro talia eis di
tura. amores hominum cause att'
huntur. et animi ad beniuolencie af
feccionem forcius inclinantur. Et
et tunc ad uictorie expedicionem. et
hostium oppressionem uirilius inuit
tentur. Et eos uisitando eis osten
datis uram benignitatem. et fami
liaritatis uirtutem. eos deprecando
ut uerum manuteneant honore. ad
prosperum eorum comodum. in futurum
euentum. Nam ex hiis potentis e
orum amores ad uos allicere. Ti
morem ab eis amouere. Et eos
ad prelij desiderium forci animar. et consta
tes et audaces sapienter facere. Et
tunc semper bene expedient. cum liber
aius mori quam fugere uellent.
Et tunc sup inimicos in leuibus uic
toriam et expedicionem triumphabile.

Christ Church MS 92

68v

Et habeatis firmam spem uros
superandi inimicos. ac stabilem tenete
constanciam uros uincendos suprstites.
Nam constancia in rege est mag
na pars uictorie. Quia per eius s
spem & constanciam. a suis subditis
& tota gente sui exercitus remouent
timores & antequam ueniant in ef
fectum. ubi grande fieret delictum. preli
orum uitantur errores. In aliis vero
rebus ubi ubi fit dampnum. postmodum
errores & dampna corrigi possunt.
Set delicta pliorum emendacionem non ca
piunt. cum corporalis pena. statim sit er
rores sequela. Set cum corpus hu
manum nullam recipiat estim
cionem. Et minima corporalis pe
na sit maior omni pecuniaria.
hinc est quod preliorum errores sunt
incorrigibiles. Et sciatote quod

Christ Church MS 92

69r

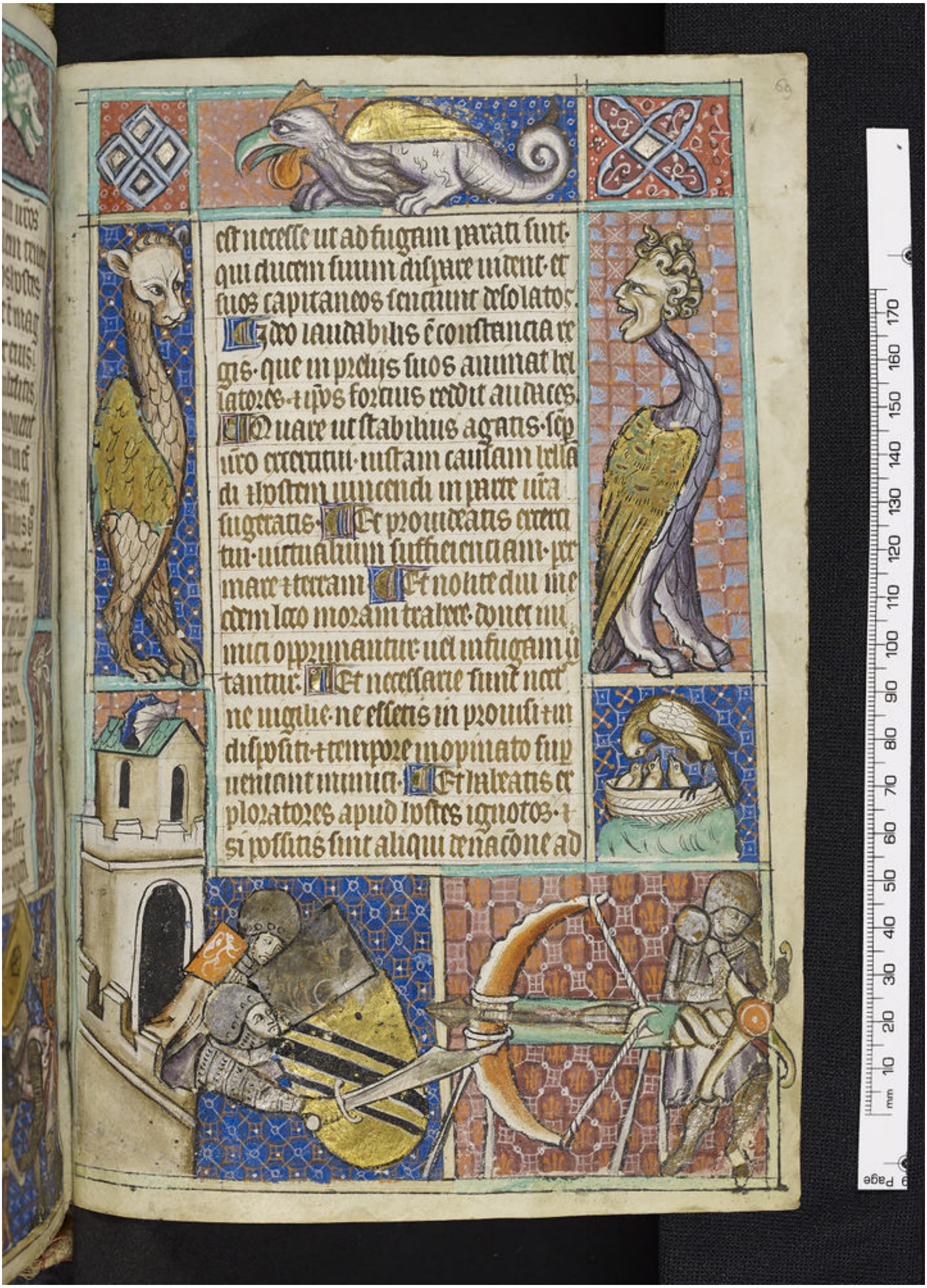

est necesse ut ad fugam parati sunt.
qui ducem suum disparere uident. et
suos capitaneos senciunt desolatos.
Ideo laudabilis est constancia re
gis. que in prelijs suos animat bel
latores. et ipsos forcius reddit audaces.
Quare ut stabilius agatis. scep
tro exercitui. iustam causam bella
di et hostem uincendi in parte uestra
suggeratis. Et prouideatis exerci
tui. uictualium sufficienciam. per
mare et terram. Et nolite diu in e
odem loco moram trahere. donec ini
mici opprimantur. uel in fugam uer
tantur. Et necessarie sunt noctur
ne uigilie. ne essetis in prouisi et in
dispositi. et tempore inopinato super
ueniant inimici. Et habeatis ex
ploratores apud hostes ignotos. et
si possitis sint aliqui de nacione ad

69v

necessarium ad vos revelandum con
silia et proposita inimicorum. Et si nunc
bellatores percepimus timore perterrit
os vacillantes desperantes vel di
spersos alloquamini eos et conforte
tis ad probitatem et animetis eos ad
audaciam reducendo ad memoriam
ut premittitur vestra beneficia eis lar
gita et quod ipsos inposterum digne
remunerare poteritis et nos iustam
habere causam debellandi et destruen
di inimicum sicut est prius consultum
a vobis allegetis. Et quod inimi
cus habet iniuriam et iniquam sus
tinet querelam et frequenter eis as
seratis quod estis securi ipsum devince
re. Et per hec eosdem ad pristinum
statum fortitudinis reducere poteritis.
Et certe die quo velitis dimicare.
Cuilibet armato viri exercitus vigili

precipiatis

Christ Church MS 92

70r

precipiatis· aliquantulum come
dere· non ad plenam satietatem· ne
mia· uel bis de bono uino bibere· [O]
portet enim quilibet efficiatur audacior·
et uirtutis corporalis ualidior· [E]t
super omnia in uestra illustri persona· s
uetis nobilitatem generosam· inte
gram probitatem· uestre maiestati
digne pertinentem· [E]t tandem
uestris deuictis inimicis· thesauri·
[P]ossessiones· [R]edditus· [E]t
terras per conquestum quesitas re
seruato uobis regali dominio· in
ter uestros subditos liberaliter diuidatis·
Cuilibet conferendo porcionem· iux
ta sui laboris meritum· et sue persone
condicionem et statum· [E]t populares
multum uestro benigne eis ostenso· cum
omni maturitate et bonitate fami
liarius eis regraciari debetis· Decor

Christ Church MS 92

70v

sternuus laboribꝫ in iustis certatibꝫ uo
bis impensis · Pliterẽ urãm manifesta
uitis probitatem · ⁊ animi uirilis uir
tutem · Testis exercitus attralentis a
more · ⁊ maiorẽ ad quirentis laudem
⁊ honorem · Unde nobilissime do
mine · sic ꝑ missa · de guerris ⁊ cõflictibꝫ
obseruentis tamen cetera · Et talia de tal
lis ⁊ moribꝫ regis · nobili Regi alex
ãdro de macedonea tiranũ cõquestori · per
philosophũ aristotilem · philoso
phorũ principẽ quõdam excerta · q̃ in libro
de secretis secretorũ ⁊ prudenciis regũ ple
nius sunt cõscripta ⁊ p me uobis missa · fir
mã gero fiduciam · q̃ talibus in ter
cõquestum honorẽ ⁊ gl̃iam · Et incel
regnando cum deo ⁊ tota celesti mili
cia · gloriam sempiternam · Quam
deus concedat qui sine fine uiuit
⁊ regnat · Amen ·